

## **Posudek školitele na bakalářskou práci:**

### **Antonín Roos, *Židovské spolky v Praze mezi lety 1918–1938***

Bakalářská práce Antonína Roose se zabývá tématem židovského spolkovnictví v Praze v období mezi dvěma světovými válkami. Zmíníme-li hned v úvodu, že autor identifikoval v archivu Židovského muzea v Praze relevantní materiály k neméně než 33 židovským spolkům a seznam, který v práci předkládá, pak zahrnuje dokonce 115 spolků, je zřejmé, že spolkové aktivity byly podstatným komponentem společenského života pražských Židů a jedná se tedy o relevantní téma.

Práce je logicky členěna: V 1. kapitole autor předkládá přehled relevantní literatury. Zde i dále prokazuje, že zná základní literaturu k židovským dějinám 19. a první poloviny 20. století (Čapková, Kieval, Wein), současně byl schopen indikovat i literaturu, týkající se přímo židovského spolkovnictví, jakkoli je sporá. 2. kapitola zajišťuje samotný úvod. Autor předkládá definici „pražského židovského spolku“, aby si vymezil badatelské pole (2.1), a následně na základě již zmíněné sekundární literatury rekonstruuje hlavní linie dějin českých (více než československých) Židů mezi dvěma světovými válkami. Ve 3. kapitole autor na základě dobové legislativy rekonstruuje právní prostředí, ve kterém se židovské (stejně jako nežidovské) spolky pohybovaly (3.1), a všímá si problému jazykového, který i obecnější literatura (Čapková, Kieval) nahlíží jako jeden z nástrojů společenské negociace židovských identit v multietnickém a multilingvním prostředí českých zemí již v době Rakouska-Uherska. Autor ukazuje na dělení židovských spolků, že jazyková otázka (snad v méně vyrocené míře) přechází i do období tzv. první republiky. 4. kapitola předkládá dělení pražských židovských spolků (4.1–2) a jejich seznam (4.3). Nakonec 5. kapitola nastoluje otázku, zda spolková činnost může být zkoumána jako projev kolektivní identity pražských Židů.

Relativně podrobné shrnutí struktury práce není v tomto případě formalitou, protože jasně naznačuje, v čem jsou silné i slabé stránky předložené práce. Začnu silnými stránkami. Bakalant si dovedl velmi dobře určit téma a toto téma si jasně vymezil. Dobře vypracoval historické zarámování práce na základě dobře zvolené historiografické literatury. Je důležité, že toto historické pozadí následně promítá i do kapitol, věnovaných židovským spolkům jako takovým (např. vymezení spolků sionistických oproti spolkům asimilacionistickým nebo již zmíněný problém jazykový). Stejně důležitá je skutečnost, že si autor uvědomil význam legislativního prostředí, v němž je spolkový život zakotven. Nakonec také seznam spolků, které v některých vybraných případech doprovodil komentáři k jejich fungování a charakteru, je bezesporu přínosný a může se stát velmi vhodným východiskem pro každý další výzkum pražských židovských spolků.

Než přejdu k slabším aspektům práce, je třeba říci, že práce je po formální stránce zpracována kvalitně, s prameny i s literaturou zachází autor bezchybně a v tomto ohledu formální požadavky kladené na bakalářskou práci bezesporu splňuje.

Nyní ke slabinám textu, které se pokusím vysvětlit v jistém detailu proto, že by to autorovi mohlo být ku pomoci pro další práci na tématu. Z přehledu struktury práce je zřejmé, že kol. Roos se zbytečně zastavil na deskriptivní rovině tématu, ačkoli z materiálu, který sám předkládá, je zřejmé, že židovský spolkový život by mohl být studován z množství úhlů a mohl by poskytnout zcela nové vhledy do dynamiky života pražských Židů. Na formální rovině je to zřetelné z toho, že podkapitola s nejzajímavějším názvem, „Spolková činnost jako projev

kolektivní identity pražských Židů?“ (5.1), má délku pouze jedné jediné strany. Na vině je jistě i skutečnost, že z důvodu karanténních opatření nemohl autor plně využít archivních materiálů. Nemohu však souhlasit s hodnocením archiválií, které si autor z návštěvy archivu odnesl: „Ve většině případů se jednalo o soupis strohých informací (např. pozvánky na události, propagační letáky“ (s. 47). Abych byl přesný: Oceňuji, že se kol. Roosovi i za ztížených podmínek podařilo do archivu alespoň krátce dostat. Jsem však přesvědčen, že právě ten materiál, který mu připadá jako „strohý“, by se mohl ve skutečnosti stát východiskem k postižení žité každodennosti pražských Židů (v budoucnu ideálně s použitím metod historické kulturní antropologie). Kdyby se kol. Roos rozhodl v práci na tématu pokračovat, doporučoval bych mu, aby odhlédl od několika málo spolků, kterým se podařilo vstoupit do „velké“ historiografie (Akademický spolek Kapper, Spolek Theodor Herzl, B'nai B'rith, Bar Kochba, Hagibor, Makkabi) a zaměřil se naopak na spolky jiného než politického zaměření, např. na spolky náboženské a podpůrné (Chewras noschim rachamonijas, Mechalke tarnegolin, Spolek pro zřízení a vydržování sirotčince pro osiřelé israelské chlapce aj.).

Je pochopitelné, že při psaní bakalářské práce autor zůstává spíše v hranicích existujícího výzkumu. Existující literatura však (přirozeně) používá analytické kategorie, které jsou vhodné a nutné pro řešení otázek, které si příslušní autoři kladou – a ty se soustřeďují na postižení vůdčích trendů a spíše „velkých“ otázek židovských dějin a konstrukcí židovských identit. Tím, že kol. Roos tyto kategorie, např. sionismus (v různých proudech) a asimilacionismus, promítá na prameny, dokumentující třeba aktivity spolku pro rozdělování slepic, zdají se mu tyto materiály jako nepřiliš plodné. Jsem naopak přesvědčen, že by si k tomuto materiálu mohl klást řadu zajímavých vlastních otázek, ovšem mířících spíše k mikrohistorii: Jak se spolková činnost vztahovala k aktivitám židovské obce (byla alternativou, kompenzací nebo byly aktivity provázány)? Které spolky v daném období pouze pokračovaly (nebo dokonce dožívaly a zanikaly) a které byly nově zakládány? Jak byly spolkové aktivity financovány? Kdo tvořil členskou základnu spolků (gender, věková struktura, ekonomický status, náboženská identita)? Zajímavým směrem výzkumu (který kol. Roos sám naznačuje, s. 47), by byla komparace pražského spolkového prostředí s jinými multietnickými městy v Čechách (Plzeň, Liberec, Jablonec aj.).

Mám-li své hodnocení shrnout, předložená bakalářská práce je velmi solidním nashromážděním faktografie a její základní kontextualizací. Kol. Roos si však k materiálu příliš neklade otázky, které by mu pomohly proniknout pod vnější rovinu spolků jakožto institucí. Přesto považuji práci za kvalitní a doufám, že kol. Roos bude ve výzkumu tohoto slibného tématu pokračovat. **Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení „velmi dobře“.**



V Praze, 30. července 2020  
doc. PhDr. Pavel Sládek, Ph.D.